

KRYTERIA OCENY ZACHOWAŃ SEKSUALNYCH JAKO (NIE)PROBLEMOWE

OBUSTRONNA ZGODA

Obie strony muszą wyrazić w pełni świadomą zgodę na to zachowanie

Żadnych nieporozumień i niedopowiedzeń

Potrzebna wiedza o tym czym jest „normalne” zachowanie

Potrzebna świadomość konsekwencji tego zachowania

Wzajemne szanowanie tego na co się zgodziliśmy lub nie zgodziliśmy

Zgoda musi być DOBROWOLNA

Bez przymusu, nacisku

Pytania pomocnicze:

Skąd wiesz, że wszystkie strony się zgodziły na dane zachowanie?

Czy zgoda była wyartykułowana?

Czy zgoda była wyrażona świadomie?

Czy obie strony mają przynajmniej 15 lat?

Czy zgoda była niewymuszona?

Czy dla uzyskania zgody wykorzystano przymus, manipulację, szantaż, groźbę, obietnice, uwiedzenie? Czy zgoda była trzeźwa?

RÓWNOŚĆ ZAANGAŻOWANYCH STRON

Wymagana równowaga w zakresie: wieku (wszystkie strony mają

przynajmniej 15 lat), wiedzy, inteligencji, siły, dojrzałości, statusu

Nie zawsze jest jasne czy jest równowaga!

Pytania pomocnicze:

Czy wszystkie strony są na podobnym etapie rozwoju psychoseksualnego?

Czy wszystkie strony dysponują podobną wiedzą co jest „normalnym zachowaniem”?

Czy ktoś, z jakiegoś powodu, ma przewagę nad pozostałymi i dzięki niej ma na nich wpływ?

NIENARUSZANIE NORM SPOŁECZNYCH/KONTEKST ZACHOWANIA

Odnosi się do ogólnych norm i wartości w społeczeństwie

Zasady dotyczące prywatności – mogą być różne w różnych miejscach i z różnymi osobami

Zasady dotyczące specyficznego kontekstu (np. szkoła, DPS)

Pytania pomocnicze:

Czy dane zachowanie pojawia się w adekwatnym miejscu?

Czy dane zachowanie nakierowane jest na właściwą osobę/y?

Czy kontekst zachowania jest właściwy?

NIESZKODZENIE ZAANGAŻOWANYM STRONOM

Zachowanie, które nie rani i nie zagraża osobie fizycznie i psychicznie (ból, choroba, infekcja, poniżenie).

Pytania pomocnicze:

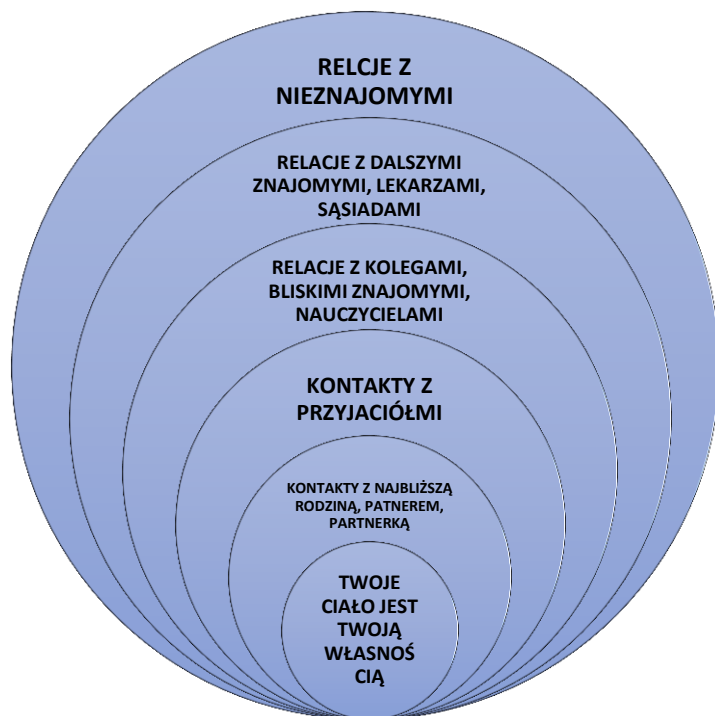
Czy dane zachowanie nie rani i nie zagraża nikomu fizycznie?

Czy dane zachowanie nie rani i nie zagraża nikomu psychicznie?

Czy dane zachowanie prowadzi do niechcianego bólu, choroby, infekcji?

Czy dane zachowanie prowadzi do poniżenia?

KRĄG BLISKOŚCI (Fornalik, 2012)

Twoje ciało jest twoją własnością

Tylko ty decydujesz, kto może cię dotknąć. Jeśli ktoś chce cię dotknąć, zawsze możesz powiedzieć NIE. Jeśli ciocia chce cię pocałować, a ty tego nie chcesz – możesz powiedzieć NIE. Jeżeli twoja dziewczyna chce cię pocałować masz prawo powiedzieć NIE.

Kontakty z najbliższą rodziną, partnerem, partnerką

Mało jest osób, z którymi jesteśmy na tyle blisko, że się przytulamy, dajemy buziaka. Zwykle są to mama, tata, rodzeństwo, chłopak lub dziewczyna, babcia, dziadek. Te osoby czasem pomagają nam się umyć lub przebrać.

Jeśli jednak nie chcesz być przez nie dotykany i całowany, możesz powiedzieć NIE.

Kontakty z przyjaciółmi

Mamy niewielu bliskich przyjaciół. Rozmawiamy z nimi o wielu sprawach, naszych problemach i radościach. Czasem przytulamy ich na powitanie lub gdy chcemy pocieszyć. Czasem dajemy buziaka. Zawsze jednak możemy powiedzieć NIE, jeśli nie chcemy by nas dotykali.

Relacje z kolegami, bliskimi znajomymi, nauczycielami

Codziennie spotykamy się z osobami, które znamy, lubimy, ale nie są naszymi osobami bliskimi lub przyjaciółmi. Są to: koledzy z klasy lub warsztatów terapii, nauczyciele, terapeuci. Witamy się z nimi mówiąc „cześć” lub „dzień dobry”, uściskamy im dłoń na powitanie. Do tych osób się nie przytulamy i nie dajemy im buziaka.

Relacje z dalszymi znajomymi, lekarzami, sąsiadami

Są to osoby, których nie znamy bardzo dobrze i spotykamy się z nimi rzadziej. Często są nam bardzo pomocni. Może to być rehabilitant, znajomi rodziców, lekarz, wolontariusz w ośrodku. Witamy się z nimi mówiąc „dzień dobry”. Czasem muszą nas dotknąć, np. lekarz w trakcie badania, rehabilitant w trakcie ćwiczeń. Jeśli nie chcesz być dotykany albo ich dotyk jest dla ciebie dziwaczny i czujesz się z nim źle, możesz powiedzieć NIE.

Relacje z nieznanymi

W kontakcie z osobami nieznanymi, obcymi:

- Rozmawiamy o sprawach publicznych
- Nie podajemy imienia, nazwiska, adresu
- Nie wpuszczamy do domu

- Nie wsiadamy do ich samochodu
- Nie idziemy z nimi do ich domu ani na spacer
- Nie umawiamy się z nimi przez Internet
- Nie przyjmujemy prezentów
- Czasem możemy poprosić osoby obce o pomoc, jeśli np. się zgubimy albo źle poczujemy

Jeśli osoba obca będzie chciała cię dotykać zawsze powiedz NIE i opowiedz o tym komuś.

Czym są intymne części ciała?

Intymne części ciała u kobiety, to: piersi, pośladki, pochwa.

Intymne części ciała u mężczyzny, to: penis, jądra, pośladki.

Czym są miejsca prywatne i miejsca publiczne oraz co w każdym z nich można robić a czego nie?

Miejsce prywatne – miejsce, w którym możemy być sami. Np. własny pokój lub łazienka, o ile jesteśmy w nich sami i zamknięte są drzwi. Tylko w miejscach prywatnych możemy podejmować prywatne czynności i być bez bielizny.

Miejsca intymne możemy odsłaniać, gdy jesteśmy sami w swoim pokoju lub łazience, gdy są zamknięte drzwi.

Intymne części ciała możemy czasem pokazać rodzicom, opiekunom, gdy pomagają nam się myć. Czasem możemy je pokazać lekarzowi (urologowi lub ginekologowi). Nie powinniśmy odsłaniać intymnych części ciała w miejscu publicznym.

Miejsce publiczne – miejsce, w którym jest więcej niż jedna osoba.

Czym są czynności prywatne i publiczne?

Czynności prywatne, to takie które możemy podejmować tylko w miejscach prywatnych.

Przykłady czynności prywatnych:

- Robienie siku lub kupy
- Mycie się
- Masturbacja
- Drapanie się po częściach intymnych
- Zmiana podpaski
- Poprawianie ułożenia penisa i jąder
- Przebieranie się

Czym są rozmowy prywatne i publiczne?

Tematy prywatne (intymne) – tematy dotyczące intymnych części ciała, intymnych zachowań, np. całowania, masturbacji, korzystania z toalety, uprawiania seksu. O tematach prywatnych rozmawiamy tylko z bliskimi osobami: rodzicami, dziewczyną/chłopkiem, czasem lekarzem, psychologiem (pod warunkiem, że wyrażą na to zgodę i gdy nikt inny tego nie słyszy). Na intymne tematy nie rozmawiamy w miejscach publicznych, np. autobusie, w sklepie, na ulicy.

Materiał opracowany na podstawie:

Fornalik I., (2017). Mam autyzm. Mam seksualność. I co dalej?

The Sensoa Flag System, Sensoa & Rutgers

K., de Wilde, System flagowy – narzędzie do oceny i właściwego reagowania na zachowania seksualne dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami. Materiał konferencyjny. Konferencja: Trudne Pytania... dobre rozwiązania. 14-15.04.2016, Gdynia.

Propozycja standardów postępowania w przypadku problemowych zachowań seksualnych u osób z niepełnosprawnością intelektualną, spektrum autyzmu i niepełnosprawnością sprzężoną. Zespół ds. Seksualności Osób z Niepełnosprawnością, Polskie Towarzystwo Seksuologiczne.